

Hivatalos partnerkapcsolatok egyébként több egyetem között vannak (például Kolozsvárnak a Budapesti és a Miskolci Műszaki Egyetemmel). Ezek a kapcsolatok némely esetben formálisak. Fontos lépés a tartalmas kapcsolatok felé, ha román egyetemi, főiskolai oktatók személyesen utaznak Magyarországra, és ismerkednek meg a partnerintézménnyel. Megfigyelhető, hogy ha sikerül román oktatót vagy egyetemi vezetőt Magyarországra küldeni-meghívni, minőségileg megváltozik a kapcsolat. Ez arra utal, hogy régióinkban is létrejöhet a tudósok olyan közössége, ahol a viszonyítási csoport a szakma, az egyéni identitástudatban előkelőbb helyet foglal el a tudományban megtalált testvériségérzés, mint a szülőföld, a nemzeti hovatartozás, az állampolgárság által teremtett testvériség érzése.

Bármily fontos a magyar nyelvű oktatás kiszélesítése, az azonosságtudat megőrzése, van ennél nagyobb probléma is. Ez pedig a magyar kisebbség hátrányos gazdasági helyzete. A meglévő jogi kereteket kihasználva a romániai magyarságnak rendkívül sok szervezete léte-sült, amelyek képesek lennének a magyar kisebbség sorsát közösen irányítani. A szervezetek azonban vegetálnak az anyagi gondok miatt. Elemi pénzügyi problémákkal küzdenek a szervezetek és az iskolák. A gazdasági gyengeség különösen jól érzékelhető a meginduló privatizáció során: korábban alulreprezentáltak voltak a hatalmi és gazdasági pozíciókban, nem tudtak felhalmozni, így szinte esélytelenek most a magángazdaságban. A fejletlen bankrendszerre hivatkozva nem érkezik magyar (és egyéb külföldi) tőke, és például a kezdeti próbálkozások után elhalt a magyar bank létesítésének terve. Az ilyenfajta gazdasági támogatásra lenne igazán szüksége a romániai magyarságnak, nem nagypolitikai érdeklődésre.

A KOMÁROMI VÁROSI EGYETEM

Sidó Zoltánnak, a városi egyetem igazgatójának információit lejegyezte Imre Anna.

1918-ban, Csehszlovákia létrejötte után megszűntek a magyar intézmények, így a magyar felsőoktatás is megszűnt ez időponttól. 1990 tavaszán merült fel ismét a magyar felsőoktatás kérdése, amikor három magyar származású országgyűlési képviselő előterjesztett egy törvényjavaslatot a szövetségi parlamentben, amely Komáromban egy magyar egyetem megalakulását célozta meg. Ezt a parlamentek (a szlovák parlament és a szövetségi parlament bizottságai) elvetették. A törvényjavaslat azonban az egyetemmel egy nagyon is konkrét igényt akart kielégíteni: a magyar nyelvű pedagógusképzést, valamint a magyar nyelvű mezőgazdász és hittanárképzést is.

A legsürgetőbb ezek közt a magyar nyelvű pedagógusképzés megoldása, amely majdnem zátonyra futott a 70-es években. Eredetileg Pozsonyban folyt a pedagógusképzés, később áthelyezték Nyitrára, a tanárképző főiskolára. A 80-as években a magyar iskolarendszer több ízben veszélybe került, 1984-ben pl. egy törvényjavaslatot (oktatási törvényjavaslatot, sőt, annak már paragrafált változatát) küldtek ki az akkori szlovák parlament képviselőinek, amelyet ha jóváhagy a szlovák parlament, akkor a magyar oktatásügy, a magyar iskolarendszer Szlovákiában megszűnik. A törvény értelmében csak a magyar nyelvet, a földrajzot, a történelmet és az ének-zene nevelést oktatták volna magyar nyelven, minden más tárgyat szlovákul kellett volna tanítani. Akkor a szlovák parlament elnöksége visszavonta ezt a törvényjavaslatot, a CSEMADOK országos vezetősége, és a Duray Miklós által vezetett kisebbségvédő bizottság nyomására. De a nyitrai tanárképző főiskolán nem növelték a leendő magyar hallgatók számát és tudjuk, az idők során egyharmadára zsugorodott a végzett magyar pedagógusok száma Nyitrán. Ennek következménye az, hogy 2000-re több, mint kétezer magyar pedagógusra lesz szükség, amit nem lehet egykönnyen megoldani. Egyre inkább mutatkozik a pedagógushiány. Ezt az igényt akarta kielégíteni, ill. ennek akart elébe

menni a Jókai Egyetem, amely elsősorban a pedagógus-utánpótlást biztosította volna, azonban akkor ez nem valósulhatott meg.

1992-ben lehetőség mutatkozott – nem az oktatási törvény, hanem a közigazgatási törvény adta –, hogy a városok önkormányzatai saját költségvetéséből saját anyagi lehetőségeiket kihasználva oktatási központokat hozhatnak létre. Komárom város volt az első ebben a sorban, amely létrehozta saját városi egyetemét.

A városi egyetem tulajdonképpen olyan intézmény, amely úgy biztosítja az oktatási feltételeket, hogy más felsőoktatási intézményekkel – egyetemekkel, főiskolákkal – közösen szervezi az oktatómunkát, ill. a városi egyetem szervezi, a többi egyetem, főiskola pedig felveszi a városi egyetemen jelentkező levelező hallgatókat, s ők biztosítják egyben a szakmai részt. A városi egyetemen folyik az előadás, az oklevelet, a diplomát azonban az illető egyetem, főiskola adja. A komáromi városi egyetemnek a kecskeméti mezőgazdasági főiskolával, a győri tanítóképző főiskolával és a soproni óvóképző főiskolával van kapcsolata, ill. a nagyszombati műszaki egyetemmel. Ezek a felsőoktatási intézmények biztosítják a szakembereket, a városi egyetem pedig a feltételeket az oktatómunkához. Ez ilyesformán nem egy valódi egyetem, csak egyfajta pótmegoldás – egyelőre. Jövőre szeretnék tovább bővíteni a képzést vallásoktatók, hittanoktatók képzésével. Távolilag a valódi egyetem létét saját szakemberek magyarországi képzésével szeretnék biztosítani.

Jelenleg különböző helyszíneken folyik az oktatás, ahol szerződésileg biztosítható volt terem. A tisztai pavilon rendbehozásával lesz az egyetemnek végleges otthona. Jelenleg a második szemeszter folyik, 30–30–30 fős létszámmal 3 tagozat működik, ill. ezen kívűl egy színészi előképzés a komáromi Jókai Színház és a kassai Thália Színház számára, itt 10 hallgató van. Az egyetem állami támogatást nem vesz igénybe, alapítványi támogatással működik, ill. a levelező hallgatók anyagi hozzájárulása révén: nekik az oktatáshoz hozzá kell járulniuk 1.000–1.500–2.000 koronával évente. Komárom város költségvetésében már most milliós nagyságrendben számol a városi egyetemmel.

A városi egyetem a szlovák közvéleményben nem talált jó visszhangra, mivel magyar nyelven folyik a tanítás, a nemzeti színvetű szlovák lapokban számos durva támadás éri a város vezetését és az egyetemet magát. Ha ezt a városi egyetemet nem sikerül életben tartani, akkor az ezredfordulóra meglehet, hogy szakképesítés nélküli pedagógusok fogják ellátni a feladatukat. A városi egyetemek megoldást jelenthetnek ebben. Királyhelmecen is gondolkodnak hasonló megoldáson, ill. úgy tűnik, hogy szeptembertől az Ung vidéken, Bodroghözben is megalakul egy ilyen városi egyetem, a miskolciak, a magyarországi felsőoktatási intézmények, valamint sárospataki szakemberek segítségével.

OKTATÁS ÉS NEMZETI IDENTITÁS

Az oktatás lehetőségeiről a magyarországi szlovénok helyzetének példáján

Magyarországon szlovénok viszonylag kis számban, egy tömbben, Vas megyében laknak, immár évszázadok óta. Anyanemzetüktől való hosszú különélésük nyelvükben is tükröződik: az irodalmi nyelv ill. a szlovéniai köznyelv változásai a magyarországi népcsoport nyelvét, nyelvhasználatát érintetlenül hagyták, így a szlovén itteni tájnyelvi változata, az archaikus vonásokat és erős német hatásokat mutató “vend nyelv” oly mértékben önállósult, hogy komoly megértési nehézségek adódhatnak a két nyelvi változat találkozásakor. A tájnyelv hosszú története során számos magyar elemet is magába épített.

A szlovén nép, ill. a vend népcsoport az első világháborút követően új feltételek közé került. Az addig teljes egészében a Monarchiában élő szlovénok egységét megbontották az